

Κείμενο 1

Πολιτισμός της εικόνας, ή βλέπω άρα υπάρχω

Άρθρο της Τασούλας Καραϊσκάκη στην εφημερίδα «Καθημερινή», 21/8/2022

Οι εικόνες είναι η καρδιά του σημερινού επίγειου παραδείσου. Τρέφονται με ανθρώπινες πραγματικότητες, περικλείουν όλο το σφρίγος της γήινης ζωής, προσφέρουν εικονικά ό,τι δεν μπορεί να καταναλωθεί έμπρακτα. Κατακυριεύουν πεδία υποσκάπτοντας και απωθώντας άλλες κουλτούρες – της γραφής, του λόγου, της σκέψης, του φιλοσοφικού στοχασμού.

Βρίθουν εικόνων, στατικών και κινούμενων, τα τηλέφωνα των ανθρώπων. Με την ενθρόνιση της ψηφιακής κάμερας στα κινητά, το αλλοτινό προνόμιο του επαγγελματία να διαχειρίζεται χιλιάδες καρέ απέβη προνόμιο όλων, πυροδοτώντας τη μεγαλύτερη επανάσταση στην καθημερινότητα των ανθρώπων. Να λαμβάνουν και να δημοσιοποιούν έναν ποταμό φωτογραφιών –το '80 λαμβάνονταν έξι δισ. φωτογραφίες τον χρόνο, σήμερα ο ίδιος αριθμός συλλέγεται σε τρεις ημέρες–, στιγμιότυπα που ψυχαγωγούν, συγκινούν, εκπλήσσουν, αναστατώνουν, γαληνεύουν, οργίζουν, πονούν, αγγίζουν κάτι βαθύτερο, ένα αναπάντεχο νόημα, ένα σκίρτημα αναγνώρισης, μια λάμψη κατανόησης, σε μια ατμόσφαιρα γλυκύτητας ή σκληρότητας, μυστηρίου ή φωτός. Στιγμές ζωής που χάθηκαν για πάντα είναι εκεί, αλλά δεν θρηνούμε. Όλη η ζωή μας είναι εκεί. Είδωλα ζωής είναι εκεί. Ζουν στη θέση μας, μας παρηγορούν για όσα μας λείπουν αποσπώντας μας από εκείνα που μας έχουν δοθεί. Προτρέπουν στη μίμηση, παρέχουν το πρότυπο στην αναζήτηση της ευτυχίας. Καταπραΰνουν τις μη πραγματοποιήσιμες επιθυμίες, διεγείρουν τις ικανοποιήσιμες. Ενσωματώνουν στην κοινωνική ζωή. Ή παγιδεύουν μεταξύ πραγματικού και φανταστικού σε ένα είδος πρόσκαιρης υπνοβασίας. [...]

Οι εικόνες δεν είναι κάτι απλό, που μόνο ψυχαγωγεί και στερεώνει είδωλα και μύθους, που αποκαλύπτει και ανακουφίζει· παράλληλα, μεταφέρουν στερεότυπα, προκαταλήψεις, ιδεοληψίες, ακόμη και τυφλώνουν πνευματικά, έτσι ώστε να μη θέλεις να δεις πραγματικά. Είναι το παράθυρο, αυτή η ιδεολογική οπτική αναπηρία, στη χειραγώγηση της οπτικής πληροφορίας, στον έλεγχο της πραγματικότητας, που δεν συνοδοιπορεί πάντα με τα είδωλά της. Και το πιο κοινό βλέμμα εισάγει θέσεις. Όλοι, ηθελημένα ή αθέλητα, γινόμαστε δράστες και θύματα ενός οφθαλμοκεντρισμού που

μοιάζει, ενίοτε, να εγκλωβίζει τον νου σε ένα σκοτεινό σπήλαιο όπως εκείνο του Πλάτωνα, όπου οι αλυσοδεμένοι φυλακισμένοι είναι σε θέση να βλέπουν στον τοίχο να περνούν μόνο οι σκιές της πραγματικής ζωής τους. Όπως και στο σπήλαιο, υπάρχουν λύσεις, έξοδοι στο φως. Ο Ήλιος είναι πάντα εκεί. Ένας κόσμος κατανοητός όσο και ακατανόητος.

Κείμενο 2

Ο καθρέφτης

Τραγούδι του Φοίβου Δεληβοριά (στίχοι, μουσική και ερμηνεία) στο Άλμπουμ «Καθρέφτης» του 2003.

Έχω μπροστά μου συνεχώς έναν καθρέφτη
που μ' εμποδίζει ότι είναι πίσω του να δω
δεν έχω δει ποτέ μου πιο μεγάλο ψεύτη
και το χειρότερο, είναι όμοιος εγώ...

Δείχνει πολύ καλός ενώ εγώ δεν είμαι,
δείχνει κακός ενώ δεν είμαι ούτε αυτό
Όσοι μου λένε «φίλε όπως είσαι μείνε»
είναι όσοι χάψαν τον αντικατοπτρισμό

Έναν καθρέφτη συνεχώς έχω μπροστά μου
πάνω του πέφτει και ραγίζεται η καρδιά μου
πάνω του πέφτει και ραγίζεται η καρδιά μου,
έναν καθρέφτη συνεχώς έχω μπροστά μου...

Αντανακλά αυτά που θέλουν οι γυναίκες
κι έτσι τις πείθει ότι είμαι το άλλο τους μισό
μπροστά του γδύνονται του λεν γλυκές κουβέντες,
πίσω απ' το τζάμι εγώ ολομόναχος κοιτώ

Κάνει παιχνίδι ως και με τα πρότυπά μου
τις θείες φωνές που μου μιλούσανε παιδί
τις φέρνει απέναντί μου και στα κυβικάμου
πάω να τις φτάσω και τσουγκρίζω στο γυαλί

Έναν καθρέφτη συνεχώς έχω μπροστά μου
πάνω του πέφτει και ραγίζεται η καρδιά μου
πάνω του πέφτει και ραγίζεται η καρδιά μου,
έναν καθρέφτη συνεχώς έχω μπροστά μου...

Ξέρω πως όλοι πια πιστεύουν σε καθρέφτες
σε οθόνες σε φωτοτυπίες και προβολείς
μέχρι παιχνίδια έχουν βγάλει που οι παίκτες
ζουν σε μια γυάλα και τους βλέπουμε όλοι εμείς

Μα εγώ θα κάνω τον καθρέφτη μου κομμάτια
ξέρω ότι αυτό που κρύβει πίσω του είσαι εσύ
εσύ που ψάχνεις μες στα μαύρα σου τα μάτια
να καθρεφτίζεις μόνο εμένα στην ζωή

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις στο απαντητικό φύλλο ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

1. Η εικόνα έχει κυριαρχήσει πάνω σε άλλους τρόπους σκέψης και πρακτικές.
2. Ο επαγγελματίας φωτογράφος διατηρεί το προνόμιο να αποτυπώνει την πραγματικότητα, όπως και στο παρελθόν.

3. Η φωτογραφία μπορεί ακόμη και να μας ανακουφίσει ψυχικά για όλα όσα δεν μπορέσαμε να κατακτήσουμε.

4. Μέσω της εικόνας αναπαράγονται στερεότυπα και προκαταλήψεις που συσκοτίζουν την ορθή κρίση.

5. Η κυριαρχία της εικόνας μοιάζει με τον Ήλιο που φωτίζει πάντα έξω από το σπήλαιο στο οποίο είμαστε εγκλωβισμένοι.

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 παρατηρείται μία αναλογία. Να την εντοπίσεις και να εξηγήσεις τον ρόλο της, αφού λάβεις υπόψη σου τη θέση της στο κείμενο.

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Στην δεύτερη παράγραφο να εντοπίσεις τρεις γλωσσικές επιλογές με τις οποίες η συντάκτρια του Κειμένου 1 επιχειρεί να προβληματίσει τον αναγνώστη (μονάδες 5), να καταγράψεις τα συγκεκριμένα χωρία (μονάδες 5) και να προσδιορίσεις τη λειτουργία τους (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Τι σχέση έχει αναπτύξει η φωνή που ηχεί στο τραγούδι με τον καθρέφτη (μονάδες 10); Έχεις νιώσει εσύ ποτέ κάτι αντίστοιχο; (μονάδες 5) Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου και να την οργανώσεις σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15